

Aktiviteettipaketti SOS-päivän oppitunnille

Hyvä opettaja,

Tämä aktiviteettipaketti täydentää SOS-Lapsikylän SOS-kävelyyn liittyvää oppituntimateriaalia. Paketin tarkoituksena on auttaa oppilaita tutustumaan lasten erilaisiin elämäntilanteisiin Suomessa ja maailmalla sekä pohtimaan lasten oikeuksia, yhdenvertaisuutta ja mahdollisuuksia turvalliseen lapsuuteen.

Materiaali sisältää

1. **Fedilen tarinan**, jonka avulla oppilaat voivat syventyä yhden lapsen kokemukseen ja arkeen opettajan lukeman tarinan muodossa.
2. **Toiminnallisen harjoituksen**, joka havainnollistaa lasten erilaisten lähtökohtien vaikutusta heidän elämäänsä ympäri maailman.
3. **Vuorovaikutusharjoituksen**, joka havainnollistaa suomalaisten lasten erilaisia elämäntilanteita ja huolia ja harjoittaa aktiivisen kuuntelun taitoa.

Harjoitukset tukevat keskustelua empatiasta, osallisuudesta ja siitä, miten jokaisella lapsella tulisi olla mahdollisuus kasvaa, oppia ja unelmoida turallisessa ympäristössä.

Materiaalit ovat vapaasti sovellettavissa oppilasryhmän iän ja tarpeiden mukaan.

Kiitos, kun välitätte!

Fedilen tarina

Voit lukea tarinan oppilaille ääneen tai antaa heidän lukea sen itsenäisesti. Tarinan jälkeen kannattaa varata aikaa yhteiselle keskustelulle. Keskustelussa on hyvä korostaa, että vaikka Fedilen kokemukset ovat erilaisia kuin monien suomalaisten lasten arki, jokaisella lapsella on samat oikeudet turvallisuuteen, huolenpitoon, koulutukseen ja mahdollisuuteen kasvaa omana itsenään. Tavoitteena ei ole herättää sääliä, vaan lisätä ymmärrystä, empatiaa ja kiinnostusta lasten erilaisia elämäntilanteita kohtaan.

Keskustelu- ja pohdintakysymyksiä:

- Millaista arvelet olevan elää kadulla ilman perhettä tai turvallista aikuista?
- Mitä tunteita Fedile saattoi kokea, kun hän oli yksin uudessa kaupungissa?
- Millaisia oikeuksia Fedileltä puuttui silloin, kun hän eli kadulla?
- Mitä tarkoittaa turvallinen lapsuus? Mitä siihen mielestäsi kuuluu?
- Mikä kohta tarinassa jäi sinulle erityisesti mieleen ja miksi?

Lisätehtävä:

Piirtäkää tai kirjoittakaa, millaisen tulevaisuuden toivotte Fedilelle viiden vuoden kuluttua. Mitä hän tekee, missä hän asuu ja mistä hän unelmoi?

Taivas kattona – pojan tie pois kadulta

Etiopian kasvavissa suurkaupungeissa kadulla elävät lapset ovat arkipäivää. He etsivät ruokaa roskasäkeistä, myyvät pikkuesineitä, kerjäävät tai varastelevat saadakseen rahaa ruokaan. Yksi näistä lapsista oli 19-vuotias **FEDILE.**

TEKSTI CHRISTINE STOLZ, ANNA SAVELA KUVA PETTERIK WIGGERS

VIISI VUOTTA sitten Fedile kerjasi hotelleilla ja yritti saada ravintolahenkilökuntaa antamaan hänelle ruuantähteitä.

– Koti oli vaikea paikka vanhempieni eron jälkeen. Tein töitä isäni kahvitilalla, mutta välit isäni olivat todella huonot. Hän huusi minulle jatkuvasti. Minulla oli ystävä, jolla oli samanlaisia ongelmia kotona, ja päätimme karata yhdessä, Fedile kertoo.

Hän muutti pois kotoaan Jimmasta Itä-Etiopiasta 14-vuotiaana. Fedile uskoi, että olisi parempi pitää huolta itsestään ja työskennellä suurkaupungissa kuin sietää jatkuvaa riitelyä kotona. Lopulta hänen säästönsä loppuivat. Hän tunsu olonsa yksinäiseksi ja joutui kerjäämään ruokaa. Ehkä kotona olisikin ollut parempi olla?

UNICEFin mukaan noin 120 miljoonaa lasta elää maailmassa kadulla ilman perhettä tai turvallista aikuista. Etiopiassa heitä arvioidaan olevan jopa 600 000.

– Luvut ovat kasvaneet sisällissodan, nälän ja köyhyyden seurauksena. Monet lapset ja nuoret jättivät vanhempansa, koska kotona eletään konfliktin keskellä. Lisäksi osa vanhemmista uskoo, että lapset voivat osallistua perheen toimeentuloon lähtemällä maaseudulta kaupunkiin. Vanhemmat eivät tiedä, kuinka mahdollottomassa tilanteessa lapset elävät, eivätkä lapset uskalla palata kotiin onnistumatta, kertoo SOS-lapsikyläjäjärjestön projektikoordinaattori **Tihut Tefera**.

Tefera tuntee monien lasten tarinoita, jotka ovat usein hyvin surullisia.

– Lapsia on laiminlyöty ja hyväksikäytetty, eivätkä he luota kehenkään. Sosiaalityöntekijämme tekevät kovasti töitä saadakseen yhteyden heihin. Käymme heidän luonaan useita kertoja ja annamme esimerkiksi keksejä. Vähitellen jotkut alkavat kiinnostua siitä, millaisia palveluita meillä on tarjolla – keskuksia, joissa voi nukkua, peseytyä, saada ruokaa ja mahdollisuuden uuteen alkuun. Aluksi lähes

kaikki antavat väärin nimen ja pelkäävät, että olemme liitossa poliisin tai viranomaisten kanssa. Kestää aikansa ennen kuin he ymmärtävät, että haluamme aidosti auttaa, ja että keskuksemme ovat turvallisia paikkoja.

Myös Fedile oli aluksi epäileväinen eikä suostunut heti tulemaan päivätoimintakeskukseen. Lopulta, kun luottamus kasvoi, hän tuli mukaan – ja varsinainen työ hänen auttamisekseen saattoi alkaa.

Elämäni on
muuttunut täysin.

MUUTOS TAPAHTUU VAIKUTTAMALLA ONGELMIEN JUURISYIHIN

Lasten saaminen pois kadulta ei ole SOS-Lapsikyläjen ainoa tavoite. Tavoitteena on ennen kaikkea mahdollistaa lapsille turvallinen koti ja mahdollisuus tulevaisuuteen.

Fedilen kaltaisten lasten kohdalla keskuksessa tehdään intensiivistä työtä perheenjäsenen löytämiseksi ja yhteyden palauttamiseksi. Usein yhteydet perheisiin ovat yllättävän hyvät, vaikka kontakti olisi ollut katkolla vuosia. Vanhempien tukeminen ja toimeentulon vahvistaminen mahdollistavat monille lapsille paluun perheensä luo ja normaalin elämän.

– On aivan olennaista, että me SOS-lapsikyläjäjärjestössä teemme töitä perheiden vahvistamiseksi – sekä estääksemme lasten karkaamisen että tukeaksemme niitä, jotka jo ovat kadulla. Köyhyys ei katoa itsestään, ja jos lapsi palaa samaan tilanteeseen, mikään ei muutu. Meidän on annettava vanhemmille mahdollisuus olla hyviä vanhempia: tarjottava ohjausta ja tukea, jotta he löytävät tuloja tuottavaa työtä, Tefera sanoo.

Pienikin apu voi muuttaa kaiken

Fedilen tarina on vain yksi monista, mutta se antaa näkökulmaa auttamisen vaikuttavuuteen: kun lapsi saa oikea-aikaista tukea ja perhe saa mahdollisuuden selviytyä, koko perheen elämän suunta voi muuttua.

SOS-lapsikyläjäjärjestön perheiden tukemisen ohjelmat ehkäisevät kriisejä ennen kuin ne pakottavat lapsen lähtemään kotoa tai vanhempia hylkäämään lapsensa. Vahvistamalla perheiden toimeentuloa, vanhemmuutta ja yhteisöjen turvaverkkoja, rakennetaan lapsille parempaa tulevaisuutta – pysyvästi.

Vuonna 2024 SOS-lapsikyläjäjärjestö auttoi perheiden tukemisen ja muiden ennaltaehkäisevien ohjelmien kautta 4 177 500 avunsaajaa maailmanlaajuisesti.

Fedilen kohdalla työ jatkui tiiviillä yhteydenpidolla, luottamuksen vahvistamisella ja konkreettisen tuen tarjoamisella. Hän ei halunnut palata isänsä luo, jolta oli aikoinaan karannut.

Sen sijaan hän valitsi räätäliöidyn ompelukurssin, joka oli suunnattu kodittomuutta kokeneille nuorille. Hän löysi tekemisen iloa, uuden suunnan ja sai jopa työtarjouksen koulutuksen jälkeen.

– Olen oppinut valmistamaan vaatteita, ja nautin työstä suunnattomasti. Elämäni on muuttunut täysin. Nyt saan kolme ateriaa päivässä ja olen pian kokoaikatyössä. Elämäni menee oikeaan suuntaan. – Fedile, 19 v. ●

NÄIN TUKESI AUTTAA

Jokaisen lapsikylää maailmalla tukevan Lapsisponssin lahjoitus tukee tätä ennaltaehkäisevää työtämme maailmalla. Kun autamme perhettä, autamme samalla lasta pysymään siellä, missä hänen on usein turvallisinta olla – kotona. Siksi pienikin apu voi olla ratkaiseva.

Etioplassa köyhyys ja perheiden vaikeudet ajavat monia lapsia Fedilen tavan kadulle. SOS-lapsikyläjärjestö auttaa katulapsia ja perhettä tarjoamalla turvaa, terveyspalveluita ja ruokaa, etsimällä perheilleen kadulle joutuneita lapsia sekä tukemalla perheiden jälleenyhdistämistä silloin, kun se on lasten edun mukaista. Nuorille järjestetään myös koulutusta ja ammatillisia kursseja.

Toiminnallinen harjoitus: Toisen saappaissa

Tämän toiminnallisen harjoituksen tarkoituksena on auttaa oppilaita ymmärtämään, että lasten elämäntilanteet voivat olla hyvin erilaisia eri puolilla maailmaa – ja joskus myös samassa maassa. Harjoituksessa oppilaat asettuvat hetkeksi kuvitteellisen lapsen asemaan ja pohtivat hänen arkeaan, mahdollisuuksiaan ja kohtaamiaan haasteita.

Jokaiselle oppilaalle jaetaan seuraavalta sivulta leikattava roolikortti, jossa kerrotaan lyhyesti lapsen taustasta. Oppilaat muodostavat piirin tai asettuvat rinnakkain samalle viivalle. Opettaja lukee väitteitä ääneen, ja oppilaat ottavat askeleen eteenpäin, jos väite sopii heidän roolihahmoonsa. Harjoituksen edetessä oppilaat huomaavat, kuinka erilaiset lähtökohdat vaikuttavat lasten mahdollisuuksiin elämässä.

Harjoituksen jälkeen on tärkeää varata aikaa yhteiselle keskustelulle. Keskustelussa voidaan pohtia, miltä erilaisissa elämäntilanteissa eläminen tuntui, mitkä asiat vaikuttivat lasten mahdollisuuksiin ja miksi jokaisen lapsen oikeuksien toteutuminen on tärkeää. Tavoitteena ei ole arvottaa tai vertailla lapsia, vaan lisätä ymmärrystä, empatiaa ja tietoisuutta lasten erilaisista arjen todellisuuksista.

Harjoituksen kulku

Pyydä oppilaita lukemaan saamansa roolikortti rauhassa. Tämän jälkeen he asettuvat joko piiriin tai viivalle siten, että kaikilla on tilaa liikkua eteenpäin.

Pyydä oppilaita sulkemaan hetkeksi silmänsä ja kuvittelemaan omaa arkeaan roolikortin lapsena. Voit ohjata heitä pohtimaan esimerkiksi: millainen heidän päivänsä olisi, mitä he söisivät, missä he asuisivat ja millaisia huolia tai ilon hetkiä heillä olisi. Anna tähän hiljaiseen hetkeen noin 1–2 minuuttia.

Tämän jälkeen aloitetaan harjoitus. Lue väittämät yksi kerrallaan ääneen rauhallisesti.

Oppilaat ottavat askeleen eteenpäin, jos väite sopii heidän roolihahmonsansa elämään.

Ota yksi askel eteenpäin, jos...

1. ... kun heräät aamulla, et tiedä varmasti, saatko tänään tarpeeksi ruokaa.
2. ... sinun täytyy usein auttaa perhettäsi ansaitsemaan rahaa tai hankkimaan ruokaa.
3. ... joudut joskus olemaan pois koulusta perheen töiden, muuttojen tai muiden vaikeuksien vuoksi.
4. ... sinulla ei ole kotona rauhallista paikkaa, jossa voisit tehdä läksyjä tai opiskella.
5. ... sinun täytyy kantaa vastuuta nuoremmista sisaruksistasi lähes päivittäin.
6. ... koet olevasi yksin ja kaipaavasi turvallista aikuista.
7. ... perheelläsi ei aina ole varaa kaikkiin koulutarvikkeisiin, joita tarvitset.
8. ...olet joskus pelännyt, että sinä tai perheesi ette ole turvassa siellä missä asutte.
9. ...sinulla ei ole mahdollisuutta harrastaa tai viettää vapaa-aikaa ystävien kanssa, koska arjessa on muita huolia tai velvollisuuksia.
- 10....sinun on vaikea suunnitella tulevaisuuttasi, koska et tiedä, millaista elämäsi on vuoden päästä.

Kun kaikki väittämät on luettu, pyydä oppilaita jäämään paikoilleen ja katsomaan ympärilleen. Oppilaat voivat huomata, että osa seisoo edelleen lähellä lähtöviivaa, kun taas osa on edennyt useita askelia eteenpäin.

Kerro oppilaille, että harjoituksessa eteenpäin eteneminen ei tarkoita onnistumista tai paremmuutta. Päinvastoin: jokainen askel kuvastaa jotakin haastetta, huolta tai estettä, jota lapsi voi kohdata elämässään. Harjoituksen tarkoituksena on havainnollistaa, kuinka erilaisista lähtökohdista lapset ympäri maailmaa voivat lähteä elämäänsä rakentamaan.

Pohdintakysymyksiä loppuun:

- Miltä tuntui olla oman roolihahmosi asemassa? Mitä ajatuksia harjoitus herätti?
- Ovatko nämä erot lasten omia valintoja vai liittyvätkö ne asioihin, joihin lapset eivät itse voi vaikuttaa?
- Mitkä lasten oikeudet nousivat harjoituksen aikana esiin?

Poika, 13 v. – Etiopia

- Asuu maaseudulla perheessä, joka elää pienviljelystä ja karjasta
- Useat kuivuusvuodet ovat heikentäneet satoa, ja perheellä on ajoittain pulaa ruoasta
- Poika kävelee pitkän matkan kouluun, mutta käy siellä silti säännöllisesti ja pitää opiskelusta
- Auttaa iltaisin eläinten hoidossa ja pellolla, ja kokee olevansa tärkeä osa perheen toimeentuloa
- Haaveilee siitä, että voisi jatkaa koulua ja joskus työskennellä auttaakseen kotikyläänsä

Tyttö, 12 v. – Etiopia

- Asuu Addis Abebassa perheensä kanssa
- Käy koulua ja harrastaa tanssia ja musiikkia vapaa-ajalla
- Perheellä on vakaa työ ja he asuvat omassa kodissa kaupungissa
- Tyttö saa keskittyä opiskeluun ilman, että hänen tarvitsee tehdä töitä perheen elättämiseksi
- Hän haaveilee lääkärin ammatista ja siitä, että voisi matkustaa ulkomaille opiskelemaan

Poika, 10 v. – Tansania

- Asuu Viktoriajärven rannalla kalastajaperheessä
- Herää usein aikaisin aamulla auttamaan isäänsä kalastuksessa ennen koulua
- Koulussa on välillä puutetta oppikirjoista, mutta hän pitää matematiikasta
- Perheellä ei ole paljon rahaa, mutta he tulevat toimeen järven antimilla
- Hän haaveilee jatko-opinnoista kaupungissa ja paremmasta elämästä

Tyttö, 11 v. – Tansania

- Asuu Dar es Salaamin kaupungissa
- Käy koulua ja on aktiivinen koulun jalkapallojoukkueessa
- Perheellä on pieni kauppa, jossa tyttö joskus auttaa iltaisin
- Hän saa käydä koulua säännöllisesti ja unelmoi insinöörin ammatista

Poika, 9 v. – Gambia

- Asuu maaseudulla pienessä kylässä
- Koulumatka on pitkä ja hän kulkee sen usein jalan kuumassa säässä
- Perheellä ei aina ole varaa koulutarvikkeisiin tai koulupukuun
- Hän auttaa viljelyssä koulun jälkeen ja oppii paljon käytännön taitoja
- Kaksi pikkusiskoja, jotka eivät ole päässeet kouluun, ja perhe nojaa vanhimpaan poikaan

Tyttö, 9 v. – Gambia

- Asuu Banjulissa kaupungissa
- Käy koulua säännöllisesti ja oppii englantia hyvin
- Perhe työskentelee matkailun parissa ja tulot ovat melko vakaat
- Hän tykkää esiintyä ja laulaa koulun tilaisuuksissa
- Haaveilee siitä, että voisi joskus esiintyä suurille yleisöille

Poika 7 v. – Gaza

- Väliaikaisella leirillä pakolaisena perheensä kanssa
- Koulunkäynti on välillä keskeytynyt ja arki voi olla epävarmaa
- Perheellä on rajalliset tulot ja arjessa eletään hyvin niukasti
- Viettää paljon aikaa sisartensa kanssa
- Hän haaveilee rauhasta ja siitä, että voisi käydä koulua ilman huolia

Tyttö 8 v. – Gaza

- Koulunkäynti loppui, kun sota alkoi ja perhe joutui muuttamaan turvaan pakolaisleirille
- Arki on epävarmaa ja ruoasta on pulaa
- Hän pitää kirjoittamisesta ja piirtämisestä ja ilmaisee tunteitaan niiden kautta
- Viettää paljon aikaa kotona perheen kanssa
- Haaveilee opettajan ammatista ja rauhallisesta tulevaisuudesta

Poika 13 v. – Ukraina

- On joutunut muuttamaan pois kotiseudultaan ja asuu nyt väliaikaisessa kodissa
- Käy koulua etäopetuksen kautta ja näkee ystäviään harvoin
- Perheellä on ollut suuria muutoksia ja arki on epävarmaa
- Hän pelaa jalkapalloa aina kun voi ja yrittää pitää kiinni harrastuksistaan
- Hän haaveilee siitä, että elämä joskus rauhoittuu ja hän voi palata normaaliin arkeen

Tyttö 8 v. – Ukraina

- Asuu Länsi-Ukrainassa kaupungissa perheensä kanssa
- Käy koulua ja harrastaa musiikkia ja pianonsoittoa
- Perheellä on vakaa toimeentulo ja arki on melko turvallista
- Hän saa keskittyä koulunkäyntiin ja tulevaisuuden suunnitteluun
- Haaveilee opiskelusta ulkomailla ja kielten oppimisesta

Poika 12 v. – Suomi

- Asuu kaupungissa ja käy lähikoulua
- Saa koulussa lämpimän aterian joka päivä ja apua opiskeluun tarvittaessa
- Harrastaa jääkiekkoa ja viettää vapaa-aikaa kavereiden kanssa
- Perhe tukee hänen harrastuksiaan ja koulunkäyntiä
- Hän pohtii tulevaisuuden ammatteja, mutta ei vielä ole varma mitä haluaisi tehdä

Tyttö 8 v. – Suomi

- Asuu pienessä kaupungissa ja käy koulua
- Perheen taloudellinen tilanne on epävakaa, yksinhuoltajaäidin jäätyä työttömäksi
- Tyttöä harmittaa, että kaverit saavat harrastaa, muttei hän uskalla edes kysyä asiasta kotona, kun tietää ettei rahat riitä
- Viettää aikaa koulun jälkeen pikkuveljen kanssa, auttaen väsynyttä äitiä lastenhoidossa

Poika 15 v. – Suomi

- Poika asuu pääkaupunkiseudulla perheensä kanssa, johon kuuluu vanhemmat ja kaksi pikkusiskoa
- Vanhemmat riitelevät jatkuvasti ja kotona on turvaton olla. Usein poika vie siskonsa ulos leikkimään välttääkseen riitelyä
- Poika unelmoi omasta rauhallisesta kodistaan, sekä poliisin jatko-opinnoista

Tyttö 7 v. – Suomi

- Asuu pienessä kaupungissa ja käy lähikoulua
- Harrastaa viulunsoittoa
- Haasteita koulunkäynnissä, johon on saanut tukea koululta
- On ainoa lapsi, ja perheen vanhemmat käyvät paljon töissä
- Kotona on yksinäistä, eikä tukea ole saatavilla
- Kärsii yksinäisyydestä ja kaipaisi ystäviä

Poika 13 v. – Intia

- Asuu Mumbain suurkaupungissa tiheästi asutulla alueella
- Perheellä on pieni asunto ja taloudellisesti tiukkaa
- Jakaa huoneen neljän sisaren kanssa
- Hän käy koulua, mutta auttaa myös iltaisin perhettä ansaitsemaan rahaa
- Kaupunki on kiireinen ja meluisa, ja arki on usein hektistä
- Hän haaveilee lääkärin ammatista ja paremmasta tulevaisuudesta, mutta on huolestunut, ettei rahat riitä koulutukseen

Tyttö 12 v. – Intia

- Asuu maaseudulla ja perhe elää viljelyn varassa
- Hän käy koulua silloin kun kotityöt ja sadonkorjuu sen sallivat
- Koulumatka on pitkä ja joskus hankala erityisesti sateella
- Perhe toivoo, että hän jatkaa koulua pidemmälle kuin he itse ovat voineet
- Hän haaveilee opettajan työstä

Poika 14 v. – Intia

- Asuu kaupungissa ja käy koulua säännöllisesti
- Perheellä on pieni yritys ja suhteellisen vakaa toimeentulo
- Hän harrastaa jalkapalloa ja viettää paljon aikaa ystävien kanssa
- Koulussa hän on kiinnostunut luonnontieteistä
- Hän haaveilee insinöörin tai teknisen alan työstä

Poika 9 v. – Somalia

- Asuu maaseudulla paimentolaisperheessä, joka kasvattaa vuohia ja lampaista
- Pitkät kuivuusjaksot ovat vaikeuttaneet perheen elämää ja eläinten ruokkimista
- Hän auttaa päivittäin eläinten hoidossa ja veden hakemisessa
- Koulunkäynti on ollut katkonaista, koska perhe joutuu joskus muuttamaan työn ja veden perässä
- Hän haaveilee opettajan ammatista ja siitä, että voisi käydä koulua säännöllisesti

Tyttö 10 v. – Somalia

- Asuu turvallisella alueella pääkaupunki Mogadishussa äitinsä, isänsä ja sisarustensa kanssa
- Käy koulua joka päivä ja pitää erityisesti luonnontieteistä
- Perheellä on pieni yritys, joka tuo vakaan toimeentulon
- Hänellä on aikaa ystäville, koululle ja harrastuksille
- Haaveilee lääkärin ammatista ja muiden auttamisesta
- Konfliktit ja ajoittainen maan turvattomuus varjostavat välillä arkea

Poika 10 v. – Gambia

- Asui pääkaupunki Banjulissa isoäitinsä kanssa, kunnes tämä menehtyi
- Muita perheenjäseniä ei ollut, ja poika joutui yksin kadulle asumaan
- On selviytynyt yksittäisten ihmisten pienillä lahjoituksilla sekä myymällä itse tekemiään rannekoruja
- Haaveena joskus päästä kouluun ja omaan asuntoon

Tyttö 9 v. – Etiopia

- Asuu maaseudulla perheensä kanssa, toimeentulona maanviljely
- Tyttö on synnynnäisesti liikuntarajoitteinen jaloistaan
- Liikuntarajoiteen takia tyttö ei pääse käymään koulua ja on sidottu auttamaan kotona
- Haaveilee lukemaan oppimisesta

Tyttö 12 v. – Etiopia

- Asuu Addis Abebassa kerrostaloasunnossa vanhempiensa ja pikkuveljensä kanssa
- Käy koulua joka päivä ja saa hyviä arvosanoja
- Hänellä on oma kirjoituspöytä ja tietokone koulutehtäviä varten
- Harrastaa koripalloa koulun jälkeen
- Haaveilee arkkitehdin ammatista

Tyttö 12 v. – Tansania

- Asuu Arushan kaupungissa perheensä kanssa
- Käy koulua ja osallistuu koulun tiedekerhoon
- Perheellä on vakaa toimeentulo, eikä hänen tarvitse tehdä töitä koulun ohella
- Hänellä on aikaa harrastuksille ja ystäville
- Haaveilee lentäjän ammatista

Poika 8 v. – Tansania

- Asuu kaupungissa ja käy koulua säännöllisesti
- Hänen vanhempansa työskentelevät opettajina
- Kotona on sähkö, internet ja paljon kirjoja
- Hän osallistuu koulun näytelmiin ja kuoroon
- Haaveilee kirjailijan urasta

Vuorovaikutusharjoitus: Aktiivinen kuuntelu

Tässä harjoituksessa tutustutaan siihen, millaista on kohdata lapsi, joka tarvitsee turvallisen aikuisen kuuntelemaan. Harjoitus jäljittelee SOS-Lapsikylän *Apuu-chatia*, jossa 7–15-vuotiaat lapset voivat keskustella luottamuksellisesti turvallisen aikuisen kanssa silloin, kun jokin asia painaa mieltä. Huoli voi olla suuri tai pieni – tärkeintä on, ettei lapsen tarvitse jäädä sen kanssa yksin.

Harjoituksen tavoitteena on harjoitella aktiivista kuuntelua, empatiaa ja toisen ihmisen kohtaamista. Samalla oppilaat pääsevät pohtimaan, millaisia erilaisia huolia suomalaisilla lapsilla voi olla. Kaikki huolet ovat erilaisia, mutta jokainen niistä on kertojalle tärkeä ja ansaitsee tulla kuulluksi.

Harjoituksen kulku

Oppilaat työskentelevät pareittain. Toinen pareista on lapsi, jolla on jokin häntä mietityttävä tai kuormittava asia. Toinen on turvallinen aikuinen, joka kuuntelee samalla tavalla kuin Apuu-chatissa päivystävä turvallinen aikuinen.

Jokaiselle "lapselle" jaetaan roolikortti, jossa kerrotaan lyhyesti hänen tilanteestaan. Oppilas tutustuu korttiin rauhassa, mutta ei näytä sitä parilleen. Turvallista aikuista esittävä oppilas ei tiedä etukäteen, mistä asiassa on kyse.

Keskustelun aikana turvallisen aikuisen tehtävänä ei ole ratkaista ongelmaa tai antaa neuvoja mahdollisimman nopeasti. Tärkeintä on kuunnella, olla läsnä ja auttaa toista kertomaan tilanteestaan. Kun ihminen kokee tulevansa aidosti kuulluksi, olo voi usein helpottua jo ennen kuin ratkaisuja on löytynyt.

Anna keskustelulle aikaa noin 4–6 minuuttia. Tämän jälkeen oppilaat voivat halutessaan vaihtaa rooleja uusilla roolikorteilla tai siirtyä yhteiseen purkukeskusteluun.

Purkukysymyksiä:

- Miltä tuntui olla lapsen roolissa?
- Miltä tuntui olla turvallisen aikuisen roolissa?
- Mikä auttoi sinua tuntemaan, että sinua kuunneltiin?
- Oliko kuunteleminen helpompaa vai vaikeampaa kuin odotit?
- Huomasitko haluavasi antaa neuvoja heti? Miksi?
- Millaiset kysymykset auttoivat keskustelua eteenpäin?
- Miksi joskus pelkkä kuunteleminen voi auttaa?
- Millainen on turvallinen aikuinen?
- Kenen puoleen sinä voisit kääntyä, jos jokin asia painaisi mieltäsi?

Lopuksi muistuta oppilaita, että jokaisella on joskus huolia. Niiden kanssa ei tarvitse jäädä yksin, vaan niistä voi kertoa luotettavalle aikuiselle. Joskus jo se, että joku pysähtyy kuuntelemaan, voi helpottaa oloa ja auttaa löytämään keinon edetä.

Apuu-chat

Apuu-chat on valtakunnallinen keskustelualusta 7–15-vuotiaille lapsille. Apuu-chatissa voit keskustella mieltäsi askarruttavista kysymyksistä tai aiheista nimettömänä ja luottamuksellisesti. Chatissa päivystävät SOS-Lapsikylän ammattilaiset sekä koulutetut vapaaehtoiset. Välitämme sinusta ja siitä, mikä mieltäsi vaivaa. Juttelemaan pääsee osoitteessa **apuu.fi**

Turvallisen aikuisen apukortti

Sinun tehtäväsi ei ole ratkaista ongelmaa – vaan auttaa toista tuntemaan, että hän tulee kuulluksi.

Muista nämä:

- **Kuuntele rauhassa.** Anna toisen kertoa asiansa loppuun ilman keskeytyksiä.
- **Älä tee oletuksia.** Anna kertojan itse kertoa, mitä on tapahtunut ja miltä hänestä tuntuu.
- **Ole läsnä.** Katso puhujaa, nyökkää ja osoita, että kuuntelet.
- **Kysy lisää.** Voit tarkentaa, jos jokin jäi epäselväksi.
- **Huomaa tunteet.** Mieti, miltä toisesta mahtaa tuntua, ja osoita ymmärrystä.

Voit käyttää esimerkiksi näitä kysymyksiä:

- Haluaisitko kertoa siitä vähän lisää?
  - Mitä silloin tapahtui?
  - Miltä sinusta tuntui?
- Mikä tässä on sinulle kaikkein vaikeinta?
- Onko joku muu tietoinen tästä asiasta?
  - Mikä auttaisi sinua juuri nyt?
  - Kiitos, että kerroit tästä minulle.

Poika 12 v.

- Kotona vanhemmat riitelevät iltaisin niin kovaa, että hän kuulee kaiken omasta huoneestaan
- Hän laittaa usein kuulokkeet päälle, jotta ei kuulisi huutoa
- Aamulla väsyttää, koska nukahtaminen on vaikeaa
- Ei ole kertonut asiasta koulussa kenellekään

Tyttö 13 v.

- Hän istuu välitunneilla usein yksin, vaikka luokassa on kavereita
- Muut tytöt liikkuvat tiiviissä porukoissa, joihin hän ei oikein kuulu
- Hän ei tiedä, johtuuko se hänestä vai tilanteista
- Hän hymyilee koulussa, mutta kotona harmittaa

Poika 14 v.

- Pelaa iltaisin usein myöhään verkkopelejä, koska se on hänen tärkein harrastuksensa
- Nukahtaa välillä vasta puolenyön jälkeen ja on aamuisin väsynyt
- Vanhemmat ovat yrittäneet rajoittaa pelaamista, mutta riitoja tulee
- Hän ei tiedä, miten lopettaa, koska pelaaminen on tärkeä yhteydenpitoväline kavereihin

Tyttö 11 v.

- Hänellä kestää kauan lukea ääneen ja hän jännittää lukemista tunnilla
- Hän pelkää, että muut huomaavat hänen tekevän virheitä
- Hän välttelee vastaamista, vaikka tietäisi oikean vastauksen
- Koulun jälkeen hän harjoittelee joskus itsekseen, mutta turhautuu helposti

Poika 13 v.

- Hänen paras kaverinsa istuu nykyään toisen oppilaan vieressä ja viettää enemmän aikaa hänen kanssaan
- Välitunnit tuntuvat pitkiltä ja hän kävelee usein yksin
- Hän miettii, onko tehnyt jotain väärin
- Hän ei uskalla ottaa asiaa puheeksi

Tyttö 9 v.

- Vanhemmat erosivat muutama kuukausi sitten
- Hän vaihtaa kotia joka viikko ja pakkaa tavaroita jatkuvasti kassiin
- Hän unohtaa välillä tavaroita toiseen kotiin ja se harmittaa
- Hän ei tiedä, missä viettäisi mieluummin enemmän aikaa
- Hänestä tuntuu, että joutuu olemaan kahden tulen välissä vanhempiensa kanssa, ja se raastaa

Poika 15 v.

- Hän saa usein hyviä arvosanoja, mutta pelkää silti kokeita
- Hän opiskelee iltaisin myöhään, vaikka olisi väsynyt
- Vanhemmat puhuvat paljon tulevista opinnoista
- Hänestä tuntuu, ettei virheisiin ole varaa
- Ahdistus menestymisestä on kova

Tyttö 14 v.

- Hän selaa sosiaalista mediaa iltaisin ja vertaa itseään muihin
- Hän miettii paljon omaa ulkonäköään ja sitä, mitä muut ajattelevat
- Hän ei julkaise kuvia, koska pelkää kommentteja
- Hänestä tuntuu, että muut ovat itsevarmempia kuin hän

Poika 13 v.

- Perheessä puhutaan usein rahasta ja siitä, mitä voidaan ostaa
- Hän ei pyydä uusia kenkiä tai harrastusvälineitä, vaikka tarvitsisi
- Hän huomaa vertaavansa itseään kavereihin
- Hän miettii, onko perheellä kaikki hyvin

Tyttö 12 v.

- Hän muutti uuteen kouluun ja ei vielä tunne luokkalaisia hyvin
- Välitunneilla hän ei tiedä kenen kanssa olla
- Hän kaipaava vanhaa parasta ystäväänsä
- Koulupäivät tuntuvat pitkiltä

Poika 14 v.

- Kotona keskustelut vanhempien kanssa muuttuvat helposti riidoiksi
- Hän vetäytyy omaan huoneeseen ja laittaa oven kiinni
- Hänestä tuntuu, ettei häntä aina ymmärretä
- Hän ei oikein halua puhua tunteistaan ja tuntuu, ettei kukaan ymmärrä

Tyttö 11 v.

- Hän yrittää olla kiltti ja hiljainen koulussa
- Hän ei aina uskalla pyytää apua, vaikka ei ymmärtäisi tehtäviä
- Matematiikassa on vaikeuksia ja tuntuu, että hän on jäänyt pahasti jälkeen
- Hän pelkää keskeyttävänsä tunnin
- Hänestä tuntuu, että pärjääminen koulussa vaikuttaa itsetuntoon

Poika 12 v.

- Hän jännittää esiintymistä luokan edessä niin paljon, että ääni tärisee
- Hän harjoittelee etukäteen, mutta unohtaa asiat helposti tilanteessa
- Hän pelkää, että muut nauravat
- Hän yrittää välttää esitystilanteita

Tyttö 13 v.

- Hän hoitaa usein nuorempaa sisarusta koulun jälkeen
- Läksyt tehdään illalla myöhään, kun kotiaskareet on tehty
- Hän on usein väsynyt koulussa
- Hän ei halua valittaa, koska tietää että kotona tarvitaan apua

Tyttö 10 v.

- Perheessä äiti on ollut pitkään sairaana ja se huolettaa häntä
- Kotona puhutaan usein lääkärikäynneistä ja tutkimuksista
- Hän ei halua lisätä vanhempien huolta omilla kysymyksillään
- Hän miettii paljon, miten tilanne kehittyy

Poika 13 v.

- Kotona on usein kireä tunnelma ja vanhemmat riitelevät paljon
- Hän yrittää olla mahdollisimman hiljaa, ettei aiheuttaisi lisää riitaa
- Huolehtii välillä nuoremmasta sisaruksesta, kun vanhemmat ovat väsyneitä
- Koulussa hän on väsynyt ja keskittyminen on vaikeaa

Tyttö 11 v.

- Perheessä on rahahuolia ja asioista puhutaan paljon kotona
- Hän ei pyydä uusia vaatteita tai harrastuksia, vaikka haluaisi
- Hän tietää, että perheellä on tiukkaa rahasta
- Hän kokee välillä huolta tulevasta

Poika 8 v.

- Perheellä ei ole varaa hänen harrastukseensa, vaikka hän haluaisi mennä
- Hän kuulee kavereiden harrastuksista ja tuntee jäävänsä ulkopuolelle
- Hän viettää vapaa-aikaa kotona tai ulkona yksin
- Hän toivoo, että voisi osallistua johonkin toimintaan

Poika 8 v.

- Kotona on usein riitoja aikuisten välillä
- Hän menee usein omaan huoneeseensa tai kuuntelee musiikkia
- Hän ei halua puhua kotitilanteesta koulussa
- Hän toivoo, että kotona olisi rauhallisempaa

Tyttö 9 v.

- Hänellä ei ole mahdollisuutta harrastaa, vaikka haluaisi
- Koulun jälkeen hän menee suoraan kotiin ja auttaa kotitöissä
- Hän kuulee muiden harrastuksista koulussa, paras kaveri käy ratsastamassa
- Hän kokee välillä ulkopuolisuutta

Tyttö 11 v.

- Kotona raha-asiat aiheuttavat huolta ja keskustelua
- Hän ei halua pyytää mitään itselleen, vaikka kaverit juttelevat paljon uusimmista trendeistä
- Hän miettii paljon, miten perhe pärjää, kun jääkaapissa ei ole ruokaa koulusta tullessa
- Hän yrittää olla mahdollisimman huomaamaton

Tyttö 13 v.

- Hän viettää paljon aikaa kotona yksin tai sisarusten kanssa
- Vanhemmat ovat usein kiireisiä tai väsyneitä
- Hän kaipaava enemmän yhteistä aikaa aikuisen kanssa
- Hän ei halua häiritä vanhempia

Poika 8 v.

- Hän ei voi osallistua kavereiden vapaa-ajan menoihin rahan puutteen vuoksi
- Hän keksii usein tekosyitä, miksi ei pääse mukaan
- Hän kokee olevansa ulkopuolinen
- Hän toivoo, että saisi aloittaa jalkapallon

Poika 15 v.

- Hän kokee, että hänen pitää olla "aikuinen" kotona
- Hän auttaa paljon nuorempia sisaruksia
- Hänellä ei ole paljon omaa vapaa-aikaa
- Hän on usein vastuunkantaja kotona